

Henry Longfellow (1807 - 1882):
"The Song of Hiawatha", (1855)
vertaald door Guido Gezelle

"HET LIED VAN HIAWADHA"

6e klas

bewerking van de Vlaamse tekst
voor de zesde klas Vrije School Zutphen: 1980
voor de zesde klas Vrije School Apeldoorn: 1988

door Kees Verhage

HET LIED VAN HIAWADHA

Binnenleidinge

koor:

Vroegt ge me van waar ze komen,
die vertelsels en legenden,
met de geur daarop van 't houtland,
met de doom daarop der weiden,
met de wentelrook der wigwams,
met 't geraas der wilde wat'ren,
met dat her en wedergalmen,
van de woorden en de rijmklank,
alsof 't donderde in de bergen?

Van de bossen zou 'k u zeggen
en het uitgestrekte grasland,
uit het watervolle noorden,
uit het land van de Dacotha's,
uit de bergen, uit het leegland,
waar de reiger, de Sjoe Sjoe Gah
staat en waakt, in 't riet verborgen.

'k Zeg u al wat ik gehoord heb,
om de haard van Nawadaha,
van dien liefelijken zanger.
Daar bezong hij Hiawadha,
zong hij 't lied van Hiawadha:
zijn geboorte, d' avonturen;
hoe hij bad en hoe hij vastt' en
hoe hij moedig lief en leed droeg,
voor zijn volk, om al wat goed was,
voor de welstand van de volk'ren.

Gij allen, die 't vertellen liefhebt,
van het volk zijn droomgevaarten,
alsof ze al van verre roepen:
'staat en luister', en die spreken,
met zo'n held're kindertale,
dat men nauw'lijks kan bevroeden,
of het zangwijs is of spreektaal:
hoort dit lied der Indianen,
naar de zang van Hiawadha!

DE VIER WINDEN

koor:

Ere en lof zij Mudjekiewis,
riep het kampvolk, riepen d'ouden,
toen hij als verwinnar thuis kwam
met de heil'ge schelpengordel
uit het koninkrijk Wabasso,
dat men noemt het Wit Konijnland.

Mudjekiewis:

Deze schelpengordel stal ik,
van de nek van Mishi-Mokwa,
van de bergbeer die zo groot is,
dat hij al het volk verschrikte.
Ik bekroop de beer stilzwijgend,
tot ik hem de schelpengordel
over oren, ogen, hoofd trok,
zonder dat hij iets gewaar werd,
zwaaide dan mijn knuppel hoogwaarts,
met een lange, luide strijdroep
en de macht'ge Mishi-Mokwa,
sloeg ik dreunend voor de schedel.
Door de felle slag getroffen
sprong het ondier recht en dad'lijk
viel hij steunend van de poten -
zat en kreunde als een vrouwmens.
Snel omhoog hief ik de strijdbijl
sloeg de duizelige beerhond,
dwars in 't midden van zijn voorhoofd,
dat vaneen spleet als een ijsblok.

koor:

Eer en lof zij Mudjekiewis!

koor:

riep en juichtenu de volksstam
"Nu en immer, ooit en altijd,
zal hij heer der winden wezen!

Mudjekiewis:

Zo beheerste ik de westwind
en mijn kind'ren gaf ik d' and're.
Wabon zou d'oostwind beheersen,
Shawondasie kreeg de zuidwind.
Maar de boze noordwindstreken
kreeg de wreê Kanibonokka.

Wabon:

Ik ben Wabon, jong liefvallig,
van beroep de morgenwekker.
Met mijn zilv'ren stralen jaag ik
't grauwe duister van de hemel.

Maar eens 's morgens, als ik uitkeek,
zag ik eenzaam over 't grasland,
daar een wand'lend meisje komen,
bloemen schikkend in het hoofdhaar.
En ik wist zo lief en lustig,
met 't gelonk der lentestralen,
met gevlei van honingwoorden,
rond dat maagd'lijk kind te zweven,
dat ik 't won en schielijk meedroeg
in mijn paarse dag'raadsmantel.
't Meisje is een ster geworden,
die ik koesterend aan het hart droeg.

koor:

En nog altijd aan de hem'len
staan ze, hij en zij tesamen:
Wabon en zijn Wabon-Annong,
blinkend schone morgensterre!

Kanibonokka:

Zie, hier ben ik: Kanibonokka!
'k Kom vandaar waar al het ijs groeit,
uit het koninkrijk Wabasso,
dat men noemt het Wit Konijnland.
Allen vrezen mij en beven,
zelfs de wilde gans gaat zuidwaarts.
En de reiger de Shoe Shoe Gah,
is vertrokken naar het zuiden.

Shingebis:

Ik ben Shingebis de duikgans.
Voor de winter doe 'k niet vrezen,
want ik heb vier stapels brandhout
een voor elke maand des winters.
Hei, ha, he Kanibonokka,
Hei, wat zoudt ge meer dan ik zijn?

Kanibonokka:

En hoewel de duikgans voelde,
aan het stormen en het koud zijn,
dat ik zelve op hem afkwam,
hield hij nog niet op met zingen:

Shingebis:

Hei, ha he Kanibonokka,
Hei, wat zoudt ge meer dan ik zijn?

koor:

"Op", zei Shingebis de duikgans
en hij vocht daar met de Noordwind,
zwoegde heel de nacht al strijdend,
roepend:

Shingebis:

Hei, Kanibonokka,
Hei, wat zoudt ge meer dan ik zijn?

koor:

Tot diens adem hijgend zwaar ging,
tot zijn koude greep onvast werd
en hij haastig struik'lend wegliep.

Shingebis:

Hei, ha he Kanibonokka,
Hei, wat zoudt ge meer dan ik zijn?

Shawondasie

Hier ben ik dan, Shawondasie.
'k Woon in 't diepe, zoele zuidland,
't koninkrijk der zonnestrallen,
waar 't mooi weer, en altijd warm is.

Eens zag ik, terwijl ik noordwaarts
zat en loerde, in het grasland
zo opeens een jeugdig meisje,
lang van lijf en teer van lichaam,
dat daar moederziel alleen zat.
Hele dagen keek ik derwaarts,
alle dagen zat en zuchtt' ik.
Maar ik was toch veel te vadsig,
veel te leeg om 't aan te spreken,
veel te bang voor moeite' en arbeid,
om te gaan op vrijersvoeten.

koor:

Zekere morgen kijkt hij noordwaarts
en wat ziet hij: 't liefelijk hoofdje
is zo bleek als sneeuw geworden.

Shawondasie:

Ach, mijn broeder uit het noordland,
uit het winterrijk Wabasso,
dat men noemt het Wit Konijnland:
ge hebt het meisje me ontstolen,
uit uw leugenachtig noordland!

koor:

Zo schreidd' arme Shawondasie,
bitter roepend over 't grasland.
Tot de lucht met sneeuw wit donshaar
als van distelpluis bevrucht was.
Maar zijn blondgelokte meisje
was hij kwijt en 't keerde nooit weer.

Maar bedrogen Shawondasie,
't was geen meisje dat ge minde.
't Was een gouden paardeblomme,

waar ge naar gezien, gelonkt hebt.
Haar schoon haar is afgeblazen:
af en weg is het. Voor eeuwig!

Zo was 't windenrijk verdeeld nu.
En de zoons van Mudjekiewis
hadden elk een deel des hemels.
Maar 't beheersen van de westwind,
bleef het recht van Mudjekiewis!

HET VREDEROKEN

Verteller:

Gitchi Manito almachtig,
hij de schepper aller volk'ren,
keek naar hen vol mededogen,
als naar 't spel der kleine kind'ren,
doch naar 't oorlogsspel der kind'ren.

En hij stak zijn rechter hand uit
om hun felheid in te breken,
om hun ergheid uit te doven.
Met een woord dan hel en machtig
als het woord der felle wat'ren,
die van hoge bergen dalen,
dieptenwaarts, vermaande, sprak hij:

Gitchi Manito:

Kind'ren, ach mijn arme kind'ren,
luistert naar het woord der wijsheid,
luister, leert en wordt indachtig.
Luister naar de Geest des Levens,
die u al in eñmeñm̄n gemaakt heeft.

'k Laat u jagen in mijn aardrijk,
'k laat u vissen in mijn wat'ren,
'k geef u beren, 'k geef u bisons,
'k geef u bevers, eenden aalgans,
'k geef u vogels, 'k geef u vissen:
wordt ge nimmer dan verzadigd?
Waarom jaagt ge op elkander?
'k Heb geboeg van al dat worst'len,
wars ben ik van 't bloedvergieten.
Wilt ge sterk zijn, wordt eendrachtig.
Al 't gevaar logt in de tweedracht.
Weest dus eensgezind en vreedzaam,
mint dus broederlijk elkander.

'k Zal u mijn verkonder zenden,
een verlosser van de volk'ren,
die u leren zal en leiden,
werkzaam zijn en lijden naast u.

Wast nu, daar in 't stromend water,
al die strijdverf, al dat bloed af.
Wast uw vingers, wast uw aanzicht.
Breekt een handvol rode pijpsteen,
maakt gereed 't alaaam der vrede.
Plukt de langgeblaarden rietstaaf,
tooi hem schoon met bonte veren.
Rookt de vredespijp eenparig,
en voortaan wilt brieders wezen!

7
HIAWADHA'S KINDHEID.

verteller:

Nederwaarts in 't avond worden -
lang geleën is dit, vergeten
bijna door de mensenkind'ren -
viel de schone vrouw Nokomis
uit de volle maan des avonds.
Vrouw was ze, ging moeder worden.

volk:

't valt een sterre naar de aarde!
Kijk een hemels licht dat uitvalt!

Verteller:Ø

In het mos en tussen varens,
onder maan- en stergepinkel
wierd Nokomis blijde moeder
en ze hiet heur kind Winonah.

En het kind van vrouw Nokomis
werd een meisje als een lelie
lang van lijf en teer van lichaam,
al zo schoon als 't manelichten;
schoner als een sterre pinkelt.

Nokomis:

Pas toch op voor Mudjikiewis,
wil niet horen naar zijn praatlust,
of te lang in 't hooigras rusten.
Mudjikiewis is de Westwind.
Bukt niet naar de schone leliën,
want de Westwind mocht u kwaad doen.

Mudjikiewis:

Mudjikiewis komt gewandeld,
lichtvoets sluipend langs de velden.
In de avond kom ik wand'len
en al blad en boom het luistert.

Maar wie zie ik, leliën binden?
Met mijn woorden zoet als honing
met mijn lachtaal zacht en lief'lijk,
zal ik ze trachten om te waaien

Winonah:

Welk verdriet is nu gekomen,
nu 'k vergat Nokomis' woorden,
nu 'k een kind zal moeten baren
van d' ontrouwe Mudjikiewis.

Nokomis:

(Komt op, vindt haar dochter gestorven
met de pasgeboren Hiawadha.)
Och, of ware 'k dood, zo gij zijt!
Vrij van kommer, van verdriet vrij
Wahonomin, Wahonomin!!

Verteller:

Langs de kust van Gitchi-Goemi,
naast het blinkend grootzeewater
stond de wigwam van Nokomis,
dochter van de maan:Nokomis.
Daar ving d' oude vrouw, de grootmoe,
't voedsteren aan van Hiawadha,
douwde hem in zijn linden wiegsken,
dekte hem met mos en zoden,
zong wanneer hij huild' en kwaad wierd:

Nokomis:

Zwijg, de grote beer zou komen.
Zwijg en slaap. Moet hij u pakken?
Uilekiexken ga toch dromen.
'k Hoor hem kraken in de takken.
Uilekiexken, 'k zie zijn ogen,
als lanteerns zie 'k ze schijnen.
Zou u toch niet pakken mogen.
Slaap, dan zal hij wel verdwijnen

Verteller:

En Nokomis leerde 't kindje
Al hetgeen de sterren aankleeft:

Nokomis:

Kijk daar! Iskoedah, de staartster;
en het land der dode helden
waar ze gaan met knots en hoofdtooi.
Zie ze dans' in 't hoge noordlicht,
nu het winter nacht en koud is.
En zie daar door alle hem'len
't melkwit spoor, langs waar ontelb're
lichaamloze helden huiswaarts
d' oude, brde banen volgen.

Verteller:

Voor de deure zat en luisterd'
't wond're kind, des 's zomeravonds,
hoorde naar 't geruis der sparren,
naar de slaande waterbaren.
Zag de boog hoog in de hemel
't bont geschilderd luchtomspansel:

Hiawadha:

Wat is dat daar, vrouw Nokomis?

Nokomis:

Hoor, dat is de bloemenhemel
't zijn de blijde zomerbloemen;
als ze moegebloeid zijn gaan ze
nogmaals bloeien in de hemel.

Verteller:

Hoorde 't ooit te middernachte
de uilen roepen in het pijnbos:

Hiawadha:

Wat is da nu, vrouw Nokomis?

Nokomis:

Uilen zijn 't en uilekiekskens,
die hun eigen tale spreken,
die daar gekken met elkander.

Verteller:

En alzo wist Hiawadha
aller vog'len taal en wijsheid.
Ieders naam en kunsten kend' hij:
hoe ze hunne nesten bouwen,
waar ze in de winter schuilen.
En hij sprak en zeide, sprekend
tegen al die hij ontmoette:

Hiawadha:

Ach mijn kiekskens, al mijn kiekskens!

Verteller:

Aller dieren taal en tek'nen,
ieders naam en kunsten kend' hij:

Hiawadha:

'k Weet hoe bevers burchten bouwen,
hoe de ree zo rap ter been is;
waarom het konijn zo schuw is.
Broeders, zijn mij alle dieren,
al de beesten die 'k ontmoete.

Verteller:

Maar Iagoe, die bekend stond
als een felle leugendichter,
die de vriend was van Nokomis,
sprak tot Hiawadha vleierend:

Iagoe:

'k Maakte u een boog en pijlen.
Ied're pijl heb ik met vuusteen
scherp getopt, versierd met veren
en van reehuid is het boogsnoer.

Gaat mijn kind, gaat heen ten boswaard,
waar de hinden samenkomen.
Ga de felle reebok schieten.
Ga en schiet den hert met hoornen!

Verteller:

Dad'lijk in den bos getreden,
heel alleen ging Hiawadha,
fier met pijl en boog gewapend.
En de vogels riepen rond hem:

Vogels:

Hei! Naar ons niet Hiawadha!

Verteller:

En de eekhoorn, Adjidaumo:

Eekhoorn:

Hei! Naar mij niet Hiawadha!

Verteller:

En 't konijntje riep den jager:

Konijn:

Hei, naar mij niet Hiawadha!

Verteller:

Maar ik weet niet of hij 't hoorde,
want hij zocht, hij zocht de reebok.
Want hij zag een spoor en volgd' het;
door het wed, al door de beke,
door het water heen, hij stapte,
als een mens, die slapend wandelt.

Op de knie zo zonk hij mikkend
en hij trok de pijl tevoorschijn:
nauw'lijks dat het loof geroerd werd,
dat er iets gerept, geroerd werd,
of de schuwe bok was schielijk,
schichtig luist'rend, opgesprongen.
En de pijl die naar hem toekwam,
als een horzel brommend, dad'lijk
drong hem scherp en diep in 't herte
- nimmer zal hem 't hert nog klopen.
Maar het hart van Hiawadha,
't beeft en 't hupt en 't danst van blijdschap!

Iagoe:

(als Hiawadha huiswaarts keert)
Duizend malen welkom, jager.
Welkom, welkom, fiere jager!

Nokomis:

Uit die huid maak ik een lijfrok
en we houden straks een feestmaal
't uwer ere, met het dorpsvolk
en men zal u blijde heten:

Dorpelingen:

Kloek van Herten, Soan ge Taha!
Vroom van Herten, Mahn Go Tezie!

7

HIAWADHA'S VASTEN.

Koor:

Luistert hoe dat Hiawadha,
vastte en in den bos ging bidden.
Niet om voorspoed bij het jagen,
noch om vaardigheid bij 't vissen,
noch om zegen op het strijdpad,
of vermaardheid in den oorlog:
maar om 't geen den volke goed was,
om de voorspoed van de volk'ren.

Eerst om daar te kunnen vasten
bouwde hij in 't bos een wigwam
naast het blinkend grootzeewater,
in het blijd' en lustig voorjaar,
in de maand der jonge blad'ren.
Menig wond're droom aanschouwd' hij
binst dien zevendaagsen vasten.

Op de eerste van die dagen
ging hij wandelend door de bossen.
Zag het hert in 't hakhout springen,
zag 't konin zijn holen graven;
hoorde 't trommelslaan van Bena
de fasant, hoord' Adjidaumo
d' eekhoorn in zijn eekels rat'len.
Zag de duif Oememe zitten
in de hoge pijnboom, zag de
wilde ganzenvluchten, Wawa,
hoog omhoog, naar 't noorden trekken
ruisen, razen over 't moorland.

Hiawadha:
Heer de Levens!,

koor:
riep hij treurig

Hiawadha:
Steunt ons mensenleven daar op?

koor:
's Anderendaags, terwijl hij vastte
liep hij lang het stromend water,
door de muskodei, de beemden.
Zag het rijshout, Mahnomonie,
zag de blauwe bes, Mienagha,
zag Odahmin, zag de bosbes,
zag Shabowin, zag de kruisbes,
zag de wijnrank, zag Bemaghoet
groeiend door de elzetakken,
geurend in de lucht alomme.

Hiawadha:
Heer de Levens!,

koor:
riep hij treurig,

Hiawadha:
Steunt ons mensenleven daar op?

koor:
Op de derde van de dagen,
zat hij naast het meer en peinsde
naast het stil doorschijnend water.
Zag de steurvis, Nahma springend,
dropp'len slaan als wanpumkralen,
zag de gouden baars, de Sahwa,
als een zonnestraal in 't water,
zag de snoek de Maskenohza,
zag de haring Oekahawis,
zag de kreeft de Shwagazie:

Hiawadha:
Heer de Levens!,

koor:
riep hij treurig,

Hiawadha:
Steunt ons mensenleven daar op?

koor:
Op de vierde dag van 't vasten,
lag hij krachteloos in zijn wigwam
en vanaf zijn blâren slaapstee,
staarde hij dromend uit zijn ogen,
over 't schimmig wordend voorland
vol van schâ en schemerlichten,
over 't glimmen van het water,
naar het ondergaan van 't zonlicht.

En een jonkman kwam genaderd,
geel en groen in 't kleet gestoken,
door het purperwordend schem'ren,
van de slapengaande zonne.
Groene veren op het voorhoofd
over 't gouden, sluike voorhaar.

Staande naast de open ingang,
keek hij lang naar Hiawadha,
vol van mededog' en deernis.
Zag zijn zwak geworden wezen

en hij zuchtte gelijk de wind waait,
door de toppen van de bossen:

Mondahmin:

Al uw bidden Hiawadha,
wordt gehoord daar in de hem'len,
want gij bidt niet gelijk de and'ren,
om voortvarendheid bij 't jagen,
noch bedreven hand bij 't vissen,
noch om zegen als er strijd is,
of vermaardheid in de oorlog.
Gij bidt om 't goede voor de volken,
om de voorspoed van de volk'ren.

Van de Heer de Levens zalen,
kom ik: mensenvriend Mondahmin
u vermanen, u bericht doen
hoe, met worst'len en met werken
gij zult hebben 't geen gij vraagdet.
Laat uw blarenbed Hiawadha.
Kom en laat ons samen worstelen!

Koor:

Hiawadha, zwak van 't vasten,
kwam nu van zijn legerstede,
uit het duister van zijn wigwam.
In het blozend avondschem'ren,
kwam hij worst'len met Mondahmin.
En zo streden ze tesamen,
bij het ondergaan der zonne.
En hoe zwaar de strijd ook zijn mocht,
Hiawadha werd steeds sterker,
tot het ondergaan der zonne.

Mondahmin:

't Is genoeg!,

koor:

zo sprak Mondahmin,
en hij lachtte om Hiawadha.

Mondahmin:

Morgen bij het avondschem'ren
kom ik nogmaals met u worstelen.

koor:

En hij ging en was verdwenen,
als een regendrup in 't water;
liet hij Hiawadha daar alleen staan,
aan de rand van 't nevelig water,
onder 't fonkelend stergewemel.

Toen 't nu morgen werd en 't daglicht
van de hoge hemel daalde,

als een smeulend vuur omlaag viel,
uit de haard des Grotes Geestes,
in het westen, in de wat'ren,
kwan Mondahmin om te worst'len
andermaal met Hiawadha;
kwam zo lijsig als de dauw komt,
ongezien, op mens en dieren

Driemaal streden ze tesamen
bij het ondergaan der zonne,
tot het avond werd en donker.
En hij stond daar vol van schoonheid,
met zijn groen en gelig kleed aan.
Heen en weder ging de hoofdtooi,
zwaaiend op zijn ademhalen
en als dauw kwamen de druppels
van het zweten om het worst'len.

koor:
Toen riep hij:

Mondahmin
O, Hiawadha,
Moedig hebt ge toch gestreden,
driemaal gaaft ge al uw krachten.
Die ons ziet, de heer des levens,
zal de zegen u verlenen.

koor:
En hij lachtt' om Hiawadha.

Mondahmin:
Morgen zal ons worst'len uit zijn,
morgen zal het vasten klaar zijn
wordt ge winnaar, wordt ge meester.
Maak voor mij een legerstede,
waar de regen mij bevochtigt,
waar de zon me kan verwarmen.
Stroop dez' groen' en gele kleren
af en neem de hoofdtooi van mij.
Laat geen worm, onkruid me kwaad doen.
Komt gij zelve op mij wachten,
tot wanneer ik zal herrijzen.
zal ontwaken en wer terugkom.

koor:
Zo gesproken hebbend, ging hij.
Hiawadha sliep en rustte,
Hiawadha sliep in vrede.

Nokomis: (*komt 's morgens aangelopen*)
Hiawadha, 't breng u voedsel.

Ach, ik zoek u onder tranen.
Ge zult nog van honger sterven
en uw ziel zal u verlaten.

koor:

Maar niets nam hij van het voedsel
en sprak tot de vrouw Nokomis:

Hiawadha:

Wacht tot 't zonlicht weer gaat dalen
en ons weer de nacht omschaduwet.
Laat de reiger, de Shoe Shoe Gah,
eerst in 't dampend, ver moerasland
roepen dat het daglicht uit is.

Nokomis:

Huiswaarts ga ik, wenend huiswaarts,
wenend om mijn Hiawadha.
Want zijn kracht zal hem begeven,
sterven zal hij door het vasten.

koor:

Hiawadha zat en wachtte
op het komen van Mondahmin.
En opeens stond daar Mondahmin
en hij vocht met Hiawadha.
Rond en omme ging het landschap,
aard' en hemel boven, onder!
't herte sloeg hem in de borstkas
worstelend als een dier in doodsnood.
't Gloeid' alsof er duizend zonnen
naar het zwoegend worstelen schouwden.

Al met eens stons Hiawadha,
heel alleen daar in het grasland,
buiten adem van het zwoegen,
hijgend van het hevig worstelen.
Voor hem, zonder ziel of leven,
lag Mondahmin, schoon getooid nog,
lag daar dood in 't avondschem'ren.

Hiawadha zegevierend,
groef een fraf, zo 't was bevolen.
Trok het kleed uit van Mondahmin,
nam de pluimband van zijn voorhoofd,
legde hem in d' aard' en strooid' er,
heel voorzichtig zand op.

Huiswaarts nu, toog Hiawadha,
naar de wigwam van Nokomis,
want zijn zevendaagse vasten
was nu uitgevast, ten einde.
Dagelijks kwam toch Hiawadha,
naar de rustplaats van Mondahmin,

wachten, waken, zien en zorgen,
dat op 't graf de mulle aarde
los en ook van onkruid vrij bleef....

tot opeens een scheutje priemde
uit de aarde groen omhoog rees
en toen nog een en dan weer een.
En voordat de zomer om was
stond het graf vol blinkend Mahis!
Blijde sprak toen Hiawadha:

Hiawadha:

't Is Mondahmin, 't is Mondahmin!
't Is de mensenvriend Mondahmin!

koor:

En hij riep naar vrouw Nokomis,
naar Iagoe, naar die spotter:

Hiawadha:

Ziet ge daar het schone Mahis?
'k Hoorde 't ruisen in mijn dromen.
Daar heb ik zo voor gestreden,
om voor eeuwig 't volk te voeden.

Ik verkondig all volken,
dat het jubelt om de Mahis,
't nieuw geschenk des Groten Geestes!

HIAWADHA'S SCHIPVAART.

Hiawadha:

Geef mij van uw schors, o berkboom,
van uw vale bast, o berkboom,
die daar staat langs zij de wat'ren,
hoog en prachtig opgeschoten.
Want een schip ga ik me bouwen!
Op de wat'ren zal ik varen,
als een blad in 't najaarswaaien.

Berk:

Neem mijn zilv'ren winterkleren.
Neem mijn jas, want het wordt zomer.
Voortaan is 't toch veel te warm
om dien witten jas te dragen.

Hiawadha:

Geef mij van uw ranken, ceder.
Van uw taaie, sterke takken,
om mijn vaartuig vast te timm'ren,
vast en welgedaan voor 't varen.

Ceder:

't Liefst zou ik u tegenspreken.
Maar welaan, neem dan het uwe.
Neem mijn takken Hiawadha,
maak daarvan een stevig raamwerk,
wederzijds van twee gebinten,
om uw vaartuig sterk te maken!

Hiawadha:

Geef mij van uw hars, o vuurboom,
van uw teer en uwen pektraan,
om mijn vaartuig droog te maken,
om 't zodanig dicht te breeuwen,
dat het water niet daarin kan.

Pijnboom:

Zie mij taaie tranen wenen.
Neem mijn hars, o Hiawadha.
Wil met mijnen balsemsrupp'len
alle naden samenvoegen.
Maak uw vaartuig ondoordringbaar.

Hiawadha:

Geef mij van uw egelpennen.
Een versiering zal ik maken,
om mijn schip schoon mee te tooien.

Egel:

Neem mijn pennen Hiawadha.
'k Werp mijn pennen af als pijlen.

Raapt gij al die stekels samen;
verf ze mooi, in bonte kleuren,
in het sap van bessen, kruiden.
Maak uw schip een mooien biesband!

koor:

't Schip ligt nu volbouwd en vaarbaar,
in het bos, benevens 't water,
heel doorzield met alle krachten,
die het wonderkrachtig hout heeft.

Berk:

De luchtigheid van berkebomen.

Ceder:

Al de taaiheid van mijn takken.

Pijnboom:

d' Ondoordringbaarheid van 't harsvocht.

Egel:

En de swchoonheid van mijn pennen!

koor:

Roer noch mast, behoefde 't vaartuig
riem noch roeispaan had het nodig.
Hiawadha's wil bestierde 't,
heen en weer naar bak- of stuurboord,
snel of traag, den wil gehoorzaam
van den fieren Hiawadha!

Hiawadha:

Kom mijn vriend, o sterke Kwasind,
Gij die bomen kunt ontwort'len
en met rotsen werpt gelijk sten.
Kom mijn vriend, gij luie Kwasind,
helpt mij 't water vrij te maken,
van al zand, en tak, en wortel.

Kwasind:

'k Spring in 't water gelijk een otter,
ik duik er in gelijk een bever.
Tot mijn middel ga ik in het water,
trek er wortel boom en tak uit.
Schep het zand met mijne handen,
trek het wier los met mijn tenen.

koor:

Een zo voer mijn Hiawadha
door de snelle Taquemonaw,
varende door diep en ondiep.
En zijn vriend, den fellen Kwasind,
zwom in 't diepe, waadd' in 't ondiep.

Ja ze maakten op- en afwaarts,
't water vrij: ontdaan van bomen,
vrij van wortels, vrij van onraad.
En zo vloed' er na veel arbeid
voor al 't volk een vaarbaar water,
van de bron ginds in de bergen,
tot waar 't water in het meer stroomt.

HIAWADHA'S STEURVAART

koor:

Zeewaarts heen, naar Gitchi Goemi,
recht in 't blinkend grootzeewater,
met zijn visserstuig van ceder,
van getwijnde cederbasten,
heel alleen toog Hiawadha,
om den groten vis te vangen
Mishi-Nahma zelf, de steurvis.

Hiawadha:

'k Zie in 't klaar doorschijnend water
alle schone vissen zwemmen.
'k Zie de gulden baars, den Shawa,
als een zonnestraal in 't water.
'k Zie de kreeft, die Shwawagasie
op den blanken zavelbodem.

Adjidaumo:

Ik ben op den boeg gezeten,
en mijn staart zwaait in de hoogte.

Mishi-Nahma:

Ik ben koning aller vissen,
ik de grote Mishi-Nahma.
Ik ben zeker welbewapend,
wederzijds met sterke kaken,
hoornen hoofd- en snalvelbladen,
benen rug- en schouderplaten.

Hiawadha:

Hapt mijn aas, o vissenkoning,
komt omhoog en laat ons zien eens,
wie de and're baas zal worden.

Mishi-Nahma:

Hapt het aas van Hiawadha,
bijt diens visserssnoer in tweeën!!

Hiawadha:

Esa, esa! Schaamt u, schaamt u!
Niet de steurvis neemt mijn snoer mee,
niet de koning aller vissen.
Ach! Een snoek hapt naar mijn vistuig.

Mishi-Nahma:

Hapt naar 't snoer van Hiawadha,
gij Udgudwash, dart'le zonvis!
Bijt diens visserssnoer in tweeën.

Hiawadha:

Esa, esa! Schaamt u, schaamt u !
Niet de steurvis neemt mijn snoer mee,
niet de koning aller vissen,
neemt mijn vistuig met zich mede!

Hapt mijn aas nu, vissenkoning,
laat geen ander voor u strijden.
Kom omhoog en laat ons zien eens,
wie het sterkst is van ons beiden.

koor:

Van den witten zandvloer eind'lijk,
voer hij op vol heten gramschap,
schudde al zijn lijf en leden,
schubben, platen, wapenschilden.
En opeens kwam hij verschrik'lijk,
bliksemend in de zon tevoorschijn,
gaapt' en zwolg met een keer slikken,
Hiawadha, schip en al in!

Hiawadha:

't Is hier nacht en aardedonker.
'k Tast en zoek, maar vind geen uitweg.
Wat is dat, wat beeft en bont zo?
't Is het hart van Nahma,
van dien wrede vissenkoning!

Adjidaumo:

Hij treft Nahma in het herte,
Merkt hoe dat het monster worstelt.
Maar nu zal hij zeker sterven.
Hiawadha doodt de steurvis!

Hiawadha:

Kom en help mij Adjidaumo.
Want met het wentelen van zijn lichaam,
mocht de steur ons uitwaarts spuwen.
Help nu, trek mee aan het vaartuig,
tot het overdwars en vast zit!

koor:

En de steur, de Mishi-Nahma,
geeuwde nog en geeuwde nogmaals,
tot hij stierf en stil bleef drijven
en dreef gans ontzield ten lande,
stootte op de scherpe keien.

Hiawadha:

Ik weet dat de steurvis dood is,
nu het dier de vaste grond raakt.
Maar ik ben nog in het duister,
van de koning aller vissen.

Ik hoor meeuwen! Ach mijn broeders!
'k Ken ze aan het vleugelklappen,
'k Hoor het toch aan het krakelen,
om de buit die ze hier vonden.

Och gij meeuwen, och mijn broeders.
'k Heb den Nahma doodgeslagen.
Kauw en vreet een uitgang voor mij,
haalt me uit, ontdelft, ontgraaft me!

(Hiawadha komt uit de vis en staat aan de kust)

Hiawadha:

Vrouw Nokomis, vrouw Nokomis!
Zie het lijk van koning Nahma,
Waar die vele dapp're meeuwen
vlijtig zich een maaltijd vinden.
Ik versloeg de Mishi-Nahma,
vluchtte uit zijn duister binnenst.

koor:

Hiawadha ging te ruste
en de oude vrouw nam potten,
roofde aan 't karkas het traanvocht,
maakte traan voor gans den winter,
heel de klare nacht doorwrocht zij,
binst Hiawadha sliep en rustte....

DE PERELVEDER

Nokomis:

Over het blinkend grootzeewater,
bij het ondergaan der zonne,
woont de boze Perelveder,
woont de tov'naar Megissogwon,
met zijn loze toverkunsten.
Die de kwade ziekten afzendt,
die de dood zendt en de sterfte!

Vat uw boog, o Hiawadha
en uw scherp gepunte pijlen.
Neem uw boot van berkenschorse,
smeer hem in met steurvisolie
en vaar naar de Perelveder.
Dood die wrede Megissogwon!

(Hiawadha neemt plaats in zijn boot.)

Kenoe (adelaar):

Hoor het lied van Hiawadha.
Hoor hij zingt, hoe hij zal strijden.
Want hij vreest niet voor de slangen
die de tovernaar bewaken.
Ziet hij komt al bij die monsters,
uitgestrekt in 't lijmig water.

Hiawadha:

Geef mij doortocht, boze slangen,
want ik zal uw meester doden!

slangen:

Weg van hier, gij Hiawadha.
Gaat gij terug, snel, naar Nokomis.

Hiawadha:

Nu zal ik mijn krachten tonen.
Hoor mijn boogsnoer jub'lend trillen,
als een strijdlied over 't water,
als het doodslied van uw meester.

Muggen:

Muggen komen angevlogen,
om dien driesten Hiawadha,
door ons zoemen en ons steken
terug naar huis te laten keren.

Kikker:

Kan een kikker in het water,
niet meer rustig zitten kwaken,
als zelfs Hiawadha hierkomt,
om zijn bitt're strijd te strijden?

7

Sjoe Sjoe Gah:
Ik sta in het riet verborgen.
Welkom, roept u den Sjoe Sjoe Gah.
Welkom strijder Hiawadha.
welkom dapp're mensenhelper!

(Hiawadha gaat aan land)
En SPANT ZIJN BOOG.

Hiawadha:
Kom tevoorschijn Megissogwon.
Kom, want Hiawadha wacht u.

Megissogwon:
Ja, ik zie u Hiawadha.
Kom, maak voort en keer nu huiswaarts.
Ga daar schuilen bij de vrouwen,
voor 'k u tref met dood en ziekte.

Hiawadha:
Stemverheffing breekt geen botten,
woordenvloed en schiet geen pijlen.
Woest geraas doet niemand wank'len.
Eéµn keer doen is tien keer dreigen.

Kenoe:
Welk een strijd voert Hiawadha!
Ziet hij schiet zijn scherpe schichten.
Ziet hij smijt zijn zware knuppel.
Of hij smijt of schiet, 't is eender:
Megissogwon weert de slagen.
Niemand kan zijn pantser breken,
zelfs niet deze Hiawadha.

Megissogwon:
Zie hem nu toch hulploos staan daar,
met zijn strijdkolf heel aan spaanders.
Slechts drie pijlen heeft hij over.
Zie hem leunen aan die pijnboom.

Mama (Specht):
Hiawadha! In de takken,
zit ik. Luister naar mijn woorden.
'k Ben de specht de kleine Mama.
Grof geweld zal u niet helpen,
noch het worst'len met uw vijand.
Recht in 't hoofd moet ge hem raken,
Met uw pijlen Hiawadha.
Recht in 't werv'len van zijn hoofdhaar,
is de Megissogwon kwetsbaar.

Kenoe:
Zie die snelle pijl nu suizen.
Megissogwon neemt een steen op.

Hij zal Hiawadha doden.
Maar de pijl komt aangevlogen,
treft hem in het krullend hoofdhaar.
Zie hem struik'lend voortwaarts vallen
en de steen ontschiet zijn handen.
Komt een tweede pijl geschoten,
wondt nog erger dan de eerste.
Zie zijn sterke benen wank'len,
nu zijn krachten hem ontvlieden.

Hiawadha:

Maar mijn derde, laatste jachtpijl,
vliegt zo recht, zo snel en dod'lijk,
ei, alsof de dood hem toespreekt.
Zie hem vallen, zie hem sterven.

(tot Mama)

Heb toch dank, gij kleine Mama,
voor uw hulp en voor uw bijstand.
Kom ik doop uw zwarte veren
in het bloed van Megissogwon.
Draag voortaan dit rode teken,
als bewijs voor al uw hulpe.
Ik zal nu weer huiswaarts keren.
Alle schatten voer ik mede.
Naar de kust van 't grootzeewater
keer ik nu de steven weder.

koor:

Welkom, welkom Hiawadha!
Eer en lof zij Hiawadha.
Hij versloeg de Perelveder.
Hij versloeg den toverkoning
die de kwade ziekten herwaarts,
die de grijze damp, de moerdauw,
die de dood zendt, die de sterften.
Nu zijn tover is verbroken,
kan het volk in vrede leven!

T

HIAWADHA'S AFSCHIED

verteller:

Op de kust van Gitchi Goemie,
naast het blinkend grootzeewater
op een zoele zomermorgen,
stond en wachtte Hiawadha,
voor de ingang van zijn wigwam.
Heel de lucht zat fris en vreugdig,
't aardrijk lag vol blanke schoonheid
voor hem, blakend in de zonne

Weg van Hiawadha's aanschijn,
was nu het verdriet geweken,
gelijk de nevel die des ochtends
van het stille water afwaait.
Vreugdevierend, zegepralend,
opgetogen stond en zag hij,
iets dat ongebeurd hem wachtte,
dat hij schouwde in de toekomst.
Zijn twee palmen hield hij inwaarts,
in de zon gespreid en open;
en door zijn gespreidde vingers,
viel het zonlicht op zijn aanzicht.

Toen ging hij tot vrouw Nokomis,
in de wigwam, naast het water.

Hiawadha:

Ik ga henen, vrouw Nokomis,
lang en verre moet ik reizen,
naar het ondergaan van 't zonlicht,
naar de huiswaartwindse streken.

verteller:

En dan tot zijn dorpsgenoten,
d' oude en de jonge strijders,
alle moeders en de kind'ren:

Hiawadha:

O mijn landsvolk, ik verlaat u,
'k ga zeer wijd van hier, ter zeevaart,

verteller:

Op de kust stond Hiawadha,
groetend elk met hart en handen.
Langs het klaar doorschijnend water
schoof hij zijne boot te zeevaart;
door het grindseilen van de keidam
stak hij zijn tsiemaan te water,
aaide 't met een 'Westwaarts, westwaarts!'
en zo spoedig toog hij henen.

Al oneindig vele malen,
had het volk der Indianen,
in de vur'ge gloed in 't westen,
't zonlicht in de zee zien vallen.
Maar nog nooit had het geblonken,
als dez' avond aan het zeestrand,
nu het blinkend grootzeewater
Hiawadha weer naar huis droeg,
door de peerse heerlijkheden
van de deemst're westerdiepte.

Al het volk stond op de vloedlijn,
na te schouwen hoe hij heentooog,
op en neer en voorwaarts dopte,
door dien vloed van blakend purper
En dan zei:

koor:

Vaarwel voor altijd,
Nu vaarwel o, Hiawadha,

verteller:

elk die stond en naar hem schouwde.

verteller:

En de diepe, donk're pijnboom,
roerend al zijn rouw gewaden:

pijnboom:

Nu vaarwel, o Hiawadha!

verteller:

En de baren langs de zee kant:

baren:

Vaarwel, vaarwel, o Hiawadha.

verteller:

En de eekhoorn, Adjidaumo,
springende langs tak en twijgen:

Adjidaumo:

Wees gegroet mijn Hiawadha!

verteller:

En de reiger de Sjoe Sjoe Gah,
uit zijn wijksted' in de moeren:

Sjoe Sjoe Gah:

Vaarwel, vaarwel mijn Hiawadha!

verteller:

Toen klonk over 't wijde water,
alsof 't licht de klanken vormde,
thel de stem van Hiawadha.

Hiawadha:

Nu vaarwel gij mensenkind'ren.
Nimmer zal ik wederkeren,
dan in dichtsels en verhalen.
Maar die na mij komt is groter,
Hij die was en is en wezen
zal, voor eeuwig bij de mensen.
Spoedig zult gij hem herkennen:
blinkend held're morgensterre,
Vredevorst en Zoon der mensen

allen:

Dus vertrok mijn Hiawadha,
Hiawadha de beminde,
in het ondergaan van 't zonlicht,
in de peersen doom des avonds,
naar de huiswaarts windse landen,
naar het land der uitverkor'nen,
naar het eiland van Ponemah,
naar de streken van 't hiernamaals.

Henry Longfellow (1807 - 1882):
"The Song of Hiawatha", (1855)
vertaald door Guido Gezelle
"Het lied van Hiawadha"

bewerking van de Vlaamse tekst
voor de zesde klas Vrije School Zutphen: 1980
voor de zesde klas Vrije School Apeldoorn: 1988
door Kees Verhage